Барвінок

2
1987

ISSN 0132-5930

Ніл ГІЛЕВИЧ

Я — БІЛОРУС

Я — білорус і цим горджуся,
Рідніше імені нема:
Про добру славу Білорусі
У світі знають недарма!

Я білорус, і я щасливий,
Що ненька слів мені дала,
Які в пісенних переливах
Зблизька я чую і здаля.

Я — білорус, і хоч сьогодні
Малий, та мовить не боюсь:
Я з бунтарів незламних родом,
Перед бідою не зігнусь!

Я — білорус, і я клянуся,
Що під знаменом з кумача
Я ні на крок не відступлюся
Від заповітів Ілліча!

Переклала з білоруської
Т. КОЛОМІЄЦЬ

ОРОБІЄВСЬКОЇ

Барвінок

НОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ
ЛОДШИХ КЛАСІВ
ди Української РСР

СИНЬООКА СЕСТРА УКРАЇНИ

Іван ШАМЯКІН,
народний письменник Білорусії,
Герой Соціалістичної Праці

Якщо поглянути на карту Білорусії, то видно, що обриси її нагадують листок. Тільки «корінь-прожилка», яким лист тримається на гілочці, зміщений з центру праворуч, на схід. Це — Дніпро з притоками. Ріка трьох слов'янських народів починає свій шлях у Росії, перетинає білоруську землю і несе свої могутні води через простори сестри нашої — України.

Білоруська Радянська Соціалістична Республіка утворилася 1 січня 1919 року. Вільно зазвучала білоруська мова, залунали білоруські пісні, зливаючись із піснями російськими, українськими. Але недовго тривало мирне життя. На радянський народ пішли війною фашисти. Люто мстили вони тим, хто не скорився, піднявся на священну боротьбу. Гітлерівці знищили кожного четвертого жителя республіки, вбиваючи і малих і старих. Війна зруйнувала міста, спалила села. Але після Великої Перемоги невпізнанно змінилася білоруська земля. Виросли нові міста з заводами-гігантами, палацами, школами, лікарнями. Ожили й розквітли села.

Як і в усьому Радянському Союзі, особливо турбуються в нас про дітей. Зовсім недавно, наприклад, відкрився новий Палац піонерів і школярів у Мінську. На мальовничому березі озера звівся казковий будинок.

А прилетіть до Мінська вечірньої пори: яке сяйво золотих вогнів ви побачите! Мінськ зустріне вас шумом машин, гулом мирної праці, мільйоном сонячних усмішок добрих людей, у серцях яких горить почуття щирої любові до всіх народів нашої Вітчизни, до трудових людей усієї землі.

Ми любимо її, нашу планету, любимо свою землю і робитимемо все, щоб над нею завжди було ясне небо і щедре сонце, завжди весело дзвеніли дитячі голоси. До цієї мети веде нас Комуністична партія — партія Леніна.

Алена ВАСИЛЕВИЧ

ПРИЯТЕЛІ

Оповідання

Льоня Савченко та Гриша Міхневич навчалися в одному класі, сиділи за одною партою. Всі в школі запевняли, що їх і водою не розіллєш.

Сварка поміж них вибухнула зовсім несподівано, в суботу, по роздачі контрольних. Ніби на глум, цього разу майже половина класу отримала п'ятірки, а йому, Гриші Міхневичу, першому учневі школи, поставили якусь там нещасну четвірку! І за що? За один лише пропущений знак!

Отримав п'ятірку і Льоня Савченко.

Не приховуючи свого розчарування, Гриша взяв Льонин зошит і, насмішкувато роздивляючись його, голосно, щоб учитель почув, сказав:

— Цікаво виходить: хто списував — тому п'ятірка, а хто сам розв'язував...

Після уроків, коли Гриша з Льонею ішли додому до сусіднього села,— вони вчилися в містечку,— суперечка спалахнула знову.

Хлопці поспішали до смерку поминути густий дрімучий ліс. Тиждень тому Льонин батько зустрівся тут із вовчою зграєю.

Гриша йшов попереду, Льоня ж, що влітку зірвався з груші й зламав ногу, накульгував позаду. Йти було важко. Закружляла, замітаючи дорогу, віхола.

— Давай трохи спочинемо, я так швидко йти не можу,— мовив Льоня.

— Спочиватимеш удома,— не зупиняючись і не оглядаючись, буркнув Гриша.

Льоня кинув портфель на сніг і сів на нього, випроставши хвору ногу. Сидів недовго. Тільки-но затих біль у нозі, він устав і, обпираючись на палицю, рушив далі. Гришиної постаті вже майже не бачив.

А Гриша йшов собі та йшов. Він не помітив, як сідав відпочивати Льоня. Гадав, що той іде позаду й не хоче розмовляти, бо має себе за скривдженого.

Зайшовши в глиб лісу, Гриша все ж озирнувся: йому стало страшно йти самому. Він постояв, почекав трохи. Льоні не було. Тоді Гриша вирішив повернутися і піти приятелю назустріч. А вже зов-

* *Друкується скорочено.*

сім стемніло. І хлопця нараз охопив такий страх, що забракло навіть відваги покликати друга... Та де ж він подівся? Може, повернувся до містечка? Треба швидше бігти додому та розповісти про все, що сталося. Так, так. Швидше додому!

І Гриша побіг...

Лісом вели дві дороги. Одна — до села, де жили хлопці, друга — до болота,— там стояли стоги сусіднього колгоспу. Льоня, стомлений і скривджений, не помітив, як звернув праворуч — до болота...

Він сидів під стогом увесь мокрий і скоцюрблений: довго блукаючи болотом, хлопець провалився в незамерзлу баюру і, ледве вибравшись із неї, дочвалав до стогу...

...Батько скинув з себе кожуха, загорнув у нього хлопця і квапливо погнав коня.

— Потерпи ще, синку, зараз будемо вдома.

Розтертий гусячим салом та закутаний у вовняні хустки й ковдру, Льоня весь тремтів, а під ранок у нього почалося запалення легенів...

Якось недільного ранку, коли Льоня вже одужував, почулося в сінцях несміливе тупцяння, далі двері прочинилися, і зайшов Гриша Міхневич. Збентежений, з пакунком у руках, він довго обмітав біля порога валянці, ніяк не зважуючись ані привітатись, ані зайти до хати.

— Я ось тобі, Льоню, приніс...— почав він.— Моя мати передала...

Льоня дивився на Гришу щасливими очима.

— Сідай сюди на ліжко.— Льоні здавалося, що так вони будуть ближче один до одного.— І все розповідай...

Зрозумівши, що друг простив його, Гриша сів на ліжко.

— Насамперед, Льоню, признаюся: ну й відлупцював мене тоді батько!..— з виглядом найщасливішої людини на світі похвалився Гриша.

— За що відлупцював? — здивувався Льоня.

— За що?.. Варто було, ото й... Я тоді навіть хотів, аби мене зі школи виключили.

— Ну й дурень!

— Дурень, та не тому... Ну, може, почнемо з математики?

— Давай з математики...

Переклала з білоруської
Л. ПИСЬМЕННА

Малюнки І. КОЖЕМ'ЯКІНОЇ

Еді ОГНЕЦВЄТ

РОБІТНИК

Глянув хлопчик діду в очі,
Каже хлопчик:
— Я — робочий! —
Він умився і поснідав.
Молоток узяв у діда.

— Стукать-грюкать не боюсь! —
Знай наспівує Петрусь.
У стіну забив цвяшок
І повісив рушничок.

Працював, не сумував,
Зорі яснії кував.
І зі стуком-передзвоном
Місяць викував червоний.

Для горобчика й синички
Поробив він годівнички,
Бджілці викував коляску,
А для нас з тобою — казку.

Переклав з білоруської
П. ЗАСЕНКО

Євгенія Богданівна Бош (1879—1925) — відомий борець за велику ленінську справу. Її життя і діяльність тісно пов'язані з Україною, боротьбою за перемогу влади Рад. Одному з епізодів її діяльності присвячено новий твір Олександра Пархоменка, який ми друкуємо зі скороченнями.

Олександр
ПАРХОМЕНКО

ДУМА ПРО КОМІСАРА ЄВГЕНІЮ БОШ

1

Під Ромнами зграйка вітряків
(Крила маєм, а злетіть не можем),
Там загін червоних козаків
Тяжко бився з полчищем ворожим.

Кров текла, багрилася Сула,
Копитами жито в полі збито.
Половина білих полягла,
Та багато і червоних вбито.

Залізничний насип — що редут,
Сторожко багнетами ворушить.
Кулеметні гнізда там і тут,—
Ой, нелегко з рубежа їх зрушить!

Та одне найгірше: в біляків
Бронепоїзд чмиха на прогоні.
Через нього стільки вояків
Вже недолічилися червоні.

Гримкотить і дихає вогнем.
Клопіт командирові червоних:
Якщо пельку вражу не заткнем —
Геть поляжем на кривавих гонах.

Сто разів обдумував удар
По ворожій ненависній бро́ні...

— Можна вас, товариш комісар? —
Стрів її у третім ескадроні.

Комісар — натомлена, бліда,
Не здрімнула за чотири ночі.
А хода поривисто-тверда,
І гарячі та розумні очі.

— Вже хотіла йти до вас сама...
Щоб даремно збиток нам не коївсь —
Рішення в нас іншого нема:
Знищити ворожий бронепоїзд!

Засміявсь:— Одне на мислі в нас,
То й шукаю вашої поради...
Щойно дав обозникам наказ
Порожняк по тупиках зібрати.

З Бахмача донесення дістав:
Паровозик є там на прогоні.
Чимскоріше стулимо состав,
Наб'ємо баласту до вагонів
І — тараном, вдарим лоб у лоб,
Щоб од бро́ні друззя полетіло!..

— Що й казати, хо́роше було б,
Так за чим же, командире, діло?

— Машиніст, що поїзд поведе,
Певності в мені не викликає.
Начеб і надійний, а проте
Ні на хвилю сумнів не зникає.

В Бахмачі знайшовся він один,—
Довелося діда умовляти.
Чи до білих не подасться він,
З переляку не покаже п'яти?..

— З машиністом вірного бійця
Слід послати мовби для порядку,
Хай доводять справу до кінця,—
Двом певніше у такім випа́дку.

Іншого нічого до пуття
Не знайти, щоб виконать завдання.
А піти на смерть в ім'я життя
Більшовик готовий без вагання.

Щонайліпше здійснити наш план —
Тільки ранній досвіт зазоріє.
А з составом піде на таран
Ескадронний політрук Марія...

Командира кинуло у жар,
Командир суворо зсупив брови:
— Що ви! Киньте жарти, комісар!
На таран — дочка? Марія? Що ви!..

— Та́к, Марія. Плоть моя і кров.
Юна, але сміла і зухвала...
Прошу, командире, без розмов,—
Буде так, як щойно я сказала.

2

Паровозик буксами почовгує,
В сутіні приткнувшись під ліском.
Вслід вагони чередою довгою
З щебенем, камінням та піском.

Мить перед дорогою останньою
Завше нескінченна і важка.
Комісар Євгенія Богданівна
Обняла дочку-політрука.

Сяють очі голубими іскрами,
Хоч од страху всю проймає дріж.
— Будь обачна, постарайся вистрибнуть
Ні раніш на хвильку, ні пізніш.

Політрук сувора і піднесена:
— Я везуча, мамо, зістрибну!..—
Тоскно заскрипіло під колесами,
Поїзд загримів по полотну...

Під Ромнами зграйка вітряків,
Ковилою — колія іржава.
Понад нею із обох боків
Причаїлась проти лави лава.

Звідси — наші, звідти — біляки.
Вал — надійний захист білим ротам.
Холодно поблискують штики:
— Ну-бо, спробуй, вибий нас нальотом!

Ну-бо, пріть, червоні, на рожен! —
Біляки пихато й злісно дишуть.—
Бронепоїзд он іде з Ромен —
Мокре місце він од вас залишить!

Тільки що то?
Тільки в чому річ?
Мов мара постала знедалека:
Рине бронепоїзду навстріч
Товарняк! Смертельна небезпека!

Бронепоїзд жерла звів нараз:
Зупинити! Розстріляти треба!
Та запізно!
Землю грім потряс,
Гори брухту здибились до неба!

Хмарою над степом пил і дим.
Вітер їх розсотує помалу.
На версту під насипом рудим
Мішанина каменю й металу.

І тоді заблискали шаблі,
Ринули в атаку ескадрони.
І нема їм стриму на землі,
І нема у світі перепони!

Білим ані ліку, ні числа,
Та умить зухвалість їх пропала.
Половина білих утекла,
Друга трупами в бою упала.

Поряд з командиром комісар
В бойовім гарячім ескадроні:
— Ну-бо, ще один одним удар —
І каюк ворожій обороні!..

Перемога! І летять шапки,
І зоря пломіниться на стязі.
— Слава вам, червоні козаки!
Слава вашій доблесті й відвазі!..

Командир на пітнім рисаку.
Поряд комісар, сувора й тиха:
Серце сходить болем за дочку,
Що, мабуть, не вискочила з лиха.

Серце тисне, мов у кулаці:
Комісар — вона іще ж і мати.
Та кому ж могла, як не дочці,
Той наказ, згнітивши душу, дати?

— За суворість матері пробач,
Нею я каратимусь до скону...

...Але хто ті двоє, що навскач
В клубах пилу мчать до ескадрону?..

— О! Марія! Ластівко моя!
Вдвох із дідом-машиністом скачуть!..

— Я везуча, мамо! Ось і я!..
Ну, не плач, а то бійці побачать.

Малюнки О. НИКИФОРОВА

Леся **УКРАЇНКА**

ВЕЧІРНЯ ГОДИНА

Коханій мамі

Уже скотилось із неба сонце,
Заглянув місяць в моє віконце.
Вже засвітились у небі зорі,
Усе заснуло, заснуло й горе.
Вийду в садочок та погуляю,
При місяченьку та й заспіваю.
Як же тут гарно, як же тут тихо,
В таку годину забудеш лихо!
Кругом садочки, біленькі хати,
І соловейка в гаю чувати.
Ой, чи так красно в якій країні,
Як тут, на нашій рідній Волині!
Ніч обгорнула біленькі хати,
Немов маленьких діточок мати,
Вітрець весняний тихенько дише,
Немов діток тих до сну колише.

Малюнок М. ЖУРАВЛЯ

НЕМОВ ЧАРІВНИК

Діти малювали на асфальті. Малюнки були різні, але кожен по-своєму цікавий. Найбільше ж приваблював малюнок другокласника Івасика Котули. На ньому — барвиста земна куля, над нею білий голуб, що перепиняє дорогу чорній атомній бомбі.

— Ти, Івасику, наче справжній художник,— хвалили свого однокласника дівчатка.

— Івасик не лише малює,— додав Назарко Стринадюк,— а й ліпить з глини чудові фігурки.

— Це цікаво. А подивитися можна?

— Чому ж ні! Заходьте — і побачите.

Коли діти зайшли до Івасикової хати, їм здалося, що потрапили вони в королівство казок. Перед ними на поличках було стільки іграшок! Тут і Дюймовочка, і сірий вовчисько, і хитрюща лисиця, і коні з вогненними гривами. Баба Яга, Іван-Царевич...

— Удень вони мовчать,— кажуть сестрички Галя й Оля,— а як надходить вечір, оживають і розказують казки. Кожна свою, ту, з якої вона прийшла.

Вірніше, не самі фігурки розповідають — їм допомагає Івасик. Тоді в хаті стає тихо і по-святковому затишно.

Якось Івасик відібрав десять найкращих фігурок і відіслав їх до Москви на Міжнародний конкурс дитячих малюнків. На цей конкурс надіслали свої художні твори хлопчики й дівчатка із 62 країн світу. Серед кращих із 400 тисяч робіт — п'ять керамічних творів Івасика Котули з Косова. Це — «Оленятко», «Дерева», «Сільська сценка», «Пастух», «Родина їжачків». Івасику вручено диплом і велику медаль переможця Міжнародного конкурсу дитячого малюнка «Я бачу світ».

Борис КРАВЧЕНКО,
Івано-Франківська область,
м. Косів,
середня школа № 2

Ніл ГІЛЕВИЧ

КОЛИ РАНЕЦЬ ЛЕГКИЙ І КОЛИ ТЯЖКИЙ

То тяжкий, а то легкий
Ранець за плечима.
Чом це він бува такий —
Зна Левко причину.

Він зі школи вчора біг
Упродовж дороги —
Тільки ранця на собі
Не відчув нітрохи.

Хоч було у ранці тім
Повно книг, одначе
Видававсь порожнім він,
Невагомим наче.

Швидше вітру увімчав
Наш Левко у хату
І відразу ж закричав
Ще з порога тату:

— Подивися,
Що приніс:
«П'ять» у зшитку кожнім! —
І дививсь угору ніс
Гордо й переможно.

А сьогодні —
Просто жах:
Наш Левко зі школи
Сунув ледве не в сльозах
По дорозі кволо.

І хоч ранець був новий —
А бридким здавався.
І — хоч кинь! — такий тяжкий,
Хлопець аж згинався.

І дививсь не вгору ніс,
А униз, додолу...
Що ж таке Левко наш ніс?
Що волік додому?

Переклала з білоруської
Т. КОЛОМІЄЦЬ

ПРИНЦИП

Друзі-нерозлийводи, третьокласники Мишко й Гриня почали порізно ходити до школи. І гратися разом не граються, начеб не помічають один одного. Мій сусіда Іван Петрович теж звернув на це увагу, з лукавинкою спостерігав за хлопцями.

Дні минали, а нічого не змінювалося. Всерйоз, мабуть, посварилися. Незручно було розпитувати, але нагода таки випала. Підійшов якось Гриня і попросив пояснити незрозуміле місце в книзі. Я пояснив, а потім не втримався від запитальної репліки навздогін:

— Щось перебігло між тобою і Мишком?

Гриня спохмурнів, спинившись, покосував на мене оком і твердо одказав:

— Миритися першим не збираюся. Принципово...

Що відбулося, я так і не зрозумів. Запитав Мишка принагідно. А той відразу набурмосився. Скривдив, мовляв, його Гриня нізащо і себе ж вважає ображеним. Ще й принцип якийсь згадує. У нього він теж є.

Почула оту відповідь їхня однокласниця Уляна, перестала стрибати через скакалку. Повільно й голосно закарбувала кожне своє слово:

— Образили, бач, Мишуню. І правильно зробили, що не прийняли тебе в тимурівську команду. Навіть свою бабусю не шануєш. Фронтовичку!

— Чого це я не шаную,— бурмоче Мишко.— Зі святами вітаю бабуню...

— А щодень? — не вгаває Уляна.— «Бабуню, подай, знайди, нагадай!» Правильно тобі Гриня сказав про це в класі. І раніше ж, виявляється, говорив. Вибачитися тобі треба перед бабусею і Гринею, а не про якийсь свій принцип згадувати.

Улянині вії затремтіли, і дівчинка заспішила у свій під'їзд. Мишко розгублено дивився їй услід...

А як ви думаєте, любі друзі, чи Мишко принциповий? Кого вважаєте принциповим у своєму класі? Напишіть мені.

ВАШ ПРОФЕСОР МАКІВКА

Малюнок Е. ОРРО

Ковзанка

То не ковзанка,
А втіха.
Розігнався —
І поїхав.
Так лечу я,
Що мене
Й вітерець
Не здожене.
Мчу із гірки,
Повз ялинки,
На льоту ловлю
Сніжинки.
Ще й кричу:
— Ура! Ура!
Йди сюди-но,
Дітвора!
В мене ковзанка
Така —
Всіх катає
Без квитка.

Які ключі зв'язані, а які ні?

Казимир КАМЕЙША

Малюнок

Зимовою дниною
Милуюсь картиною.
На сторінках трьох
Вікна
Помістилася вона.
Ліс густий на ній росте,
Диво-папороть цвіте.
На високім узбережжі
Сяють замку білі вежі.
Біла-біла та пухната
Наша гірка, і санчата...
Дивовиж тут не злічить.
А хто маляр?
Підкажіть!

Переклала з білоруської
Є. ГОРЕВА

Гумор білоруських школярів

* * *

— Знов двійку схопив? — питає мама.
— Як ви здогадалися?
— А в тебе на обличчі написано.
— Наступного разу вмиватимусь.

* * *

— Моя сестра щодня бігає по крамницях, де продають цукерки,— скаржиться Петрик товаришеві Гені.
— Ото вона так любить цукерки? — питає Гена.
— Ні, вона мене шукає,— відповідає Петрик.

Данута
БІЧЕЛЬ-ЗАГНЄТОВА

Зайчик-хвалько

Білячок малий хвалився:
— Я од снігу побілився.
А як в ліс весна прибуде,
Я тоді зелений буду!

Переклала з білоруської
Т. КОЛОМІЄЦЬ

Василь ГУСТІ

Любов ПШЕНИЧНА

Хороможа

Хмаринонькі-хмаринки,
Химерні, волохаті,—
Вмостились на хвилинку
У хлопчика на хаті.

Кость ДЯЧЕНКО

ЗБИРАЧ

Мати звідалась
У Гриші:
— Ти куди
Ладнаєш лижі
І оці береш
Торби?
— В ліс поїду
По гриби.
— Та ти що? —
Вона зі сміхом.—
Там занесене
Все снігом.
— Сніг для цього
Не завада,—
Гриць серйозно
Відповів.—
В мене є
Осьо лопата —
Доберуся
До грибів.

Малюнок Т. ЮРЧЕНКО

Галина МАЛИК

Казкова повість*

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ,
в якому Аля потрапляє до Недороля Десятого

* * *

Аля з Недоладьком добираються до Недограда. Місто також було чудернацьке. Будинки — без вікон і дверей, годиннику на вежі королівського замку бракувало хвилинної стрілки, і він показував тільки години. Та найбільше не вистачало тут усмішок. Похмурі та невеселі були недоладяни. Та й які можуть бути веселощі, коли тобі чогось не вистачає!

Аля дізнається, що Недоладько та його друзі теж не хочуть тут жити. Дівчинка обіцяє розповісти їм, як вибратися з Недоладії, якщо дізнається про це у Недороля Десятого. Разом з Недоладьком вона пробирається до замку. Тут Аля знайомиться з Недопопелюшкою, служницею, яка погоджується провести дівчинку до Недороля Десятого.

* * *

...Коли звечоріло, Недопопелюшка прийшла по Алю. Вони довго пробиралися темними галереями, довгими переходами, вузькими і широкими сходами старого замку.

— Тут! — нарешті прошепотіла Недопопелюшка і прочинила двері. Аля побачила величезну кімнату, рушила туди. Але Недопопелюшка схопила її за руку.

— Зачекай! А ти знаєш, як до Недороля звертатися?

— Здається, треба казати «ваша величність»,— невпевнено мовила Аля. Так зверталися до королів у казках, які читала їй бабуся.

— Це до справжнього! А до нашого — «ваша недоречність»! — і Недопопелюшка зачинила за Алею двері.

Дівчинка навшпиньки підійшла до королівського ліжка. Посеред нього сидів чоловічок у нічній сорочці та нічному ковпаку з китицею. Поруч у мідному підсвічнику стояла свічка. У руках чоловічок тримав банджо, легенько перебирав струни і співав:

Знову вечір —
Все на засувах у замку.
І мені спочити можна
Хоч до ранку.
Тільки привиди
Блукають в коридорі.
Та стоять іще солдати
У дозорі.
Ну кому я пожаліюся, кому,
Що мені у замку страшно
Одному?!
Тільки місяць загляда
У вікна чорні...
Ех, немає в мене друзів —
Є придворні!
Я корону одягаю, наче маску,
Я свій виступ починаю,
Наче казку.
День у день я знову граю
Цю давно набридлу роль.

* *Продовження. Початок у № 1, 1987 р.*

Все частіше забуваю:
Я людина чи король?!
Хоч би привид завітав
До мене в гості.
Ми посиділи б,
Пограли з ним у кості!
Тільки й привиди мене
Чомусь бояться!
Ех, набридло як
Монархом називаться!

Поки Недороль співав, дівчинка думала, як озватися до нього, щоб він не злякався і не зчинив галасу. Нарешті наважилася і тихесенько прошепотіла:

— Ваша недоречність!

Та Недороль Десятий все одно страшенно перелякався. Він заверещав, шпурнув банджо вбік, аж воно жалібно бренькнуло, і почав швидко зариватися в подушки. Від страху він ще й приказував:

— Пири-ри-риви-вид! Ва-ва-ва! При-йшов пири-ри-риви-вид! Рятуйте! Ва-ва-ва!

І ось уже на ліжку височіла гора з ковдр та подушок.

Через якусь мить Аля знову наважилася покликати:

— Ваша недоречність! Вилазьте! Я зовсім не привид!

Недороль не відповідав.

— Вилазьте, ваша недоречність, там же нічим дихати!

Знов мовчання. І тут Аля розсердилася.

— Ваша недоречність, якщо ви зараз же не вилізете, я піду собі!

Тоді почувся голос:

— Як-що ти не пири-ри-риви-вид, то доторкнися до моєї ру-ру-ки! — і з купи виткнулася тремтяча королівська рука.

Аля легенько потисла її.

Аж ось вигулькнув ковпак, а тоді й сам Недороль.

— Ді-ді-дійсно, начебто не пири-ривид! — сказав він.— Тоді хто ж ти?

— Звичайна дівчинка!

— Звичайних дівчаток не буває! Тобто у моєму королівстві!

— Але ж я тут, і від цього нікуди не подінешся!

Нарешті Недороль виліз і сів, ледве зводячи подих.

— Ох-х-х, як ти мене налякала! — і він приклав руку до серця.— Я думав, воно вискочить! Мене вже багато-багато років так ніхто не лякав. Сюди до мене ніхто не заходить.

— Чому?

— Тому що я їх боюсь! — Недороль оглянувся довкола і тихо додав: — Усіх боюсь! Але найбільше,— і Недороль зблід, наче крейда,— найбільше я боюся свого першого Недорадника!

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ,
в якому Аля дізнається, що таке державна таємниця

— А ти знаєш, чому я його боюсь? Бо він зазіхає на мою корону! — плаксиво сказав Недороль Десятий.— Мене рятує тільки те, що у нього немає голови! Але як тільки він роздобуде голову...— Недороль похнюпився.

— Як це — немає голови?! — вжахнулася Аля.

— Отак, нема — і все! Його намалювала якась дівчинка спочатку з головою. Потім та голова їй чомусь не сподобалася. Вона стерла її гумкою. А іншу так і не намалювала. От він і лишився без голови! Але... але про це ніхто не знає! І ти нікому не кажи, бо... бо...— Недороль затнувся. Яку вигадати причину, щоб змусити Алю мовчати? — Бо це державна таємниця! — нарешті придумав він.— Знаєш, що буває за розголошення державної таємниці? — Недороль рукою показав, ніби відпилює собі голову. І прохальним голосом спитав: — Ти нікому не скажеш?

— Ні, ні, не бійтеся, ваша недоречність! Я нікому не скажу! — запевнила Аля короля.

Діставши таку обіцянку, Недороль полегшено зітхнув. Але, видно, раз почавши відкривати державні таємниці, він не міг уже зупинитися, бо раптом

по-змовницьки підморгнув Алі і поманив її за собою. Він узяв свічку, всунув ноги у стоптані пантофлі і рушив до дверей. Двері, як виявилося, вели до тронної зали.

Біля трону Недороль вище підняв свічку. В стіні освітилося заглиблення — ніша. Там стояли залізні лицарські лати.

— Бачиш цей шолом? — спитав Недороль.— Його перший Недорадник носить замість голови. Кожен ранок він приходить сюди і прилаштовує шолом на плечі. А ввечері ставить назад. Оце його голова!

— А чому ви не виженете його зі свого королівства? — здивувалась Аля.

— Якби ж то я знав, як його вигнати! Країна ж зачарована. Дорогу звідси знає тільки карлик Недочеревик. Гасає по світу і стягує сюди все недороблене!

— А навіщо? — спитала Аля.

— Гм,— знітився Недороль,— навряд чи я зможу тобі точно пояснити. Можливо, його просто мучить совість за тих, хто всього не доробляє? Бо коли совісті нема, всім дуже, дуже погано!..

Тим часом настав ранок. Недороль злякано вигукнув:

— Зараз перший Недорадник прийде по шолом! Тс-с-с! Я чую кроки! Це він! Біжімо назад!

Аля так багато наслухалася про Недорадника, що їй дуже закортіло його побачити. Вона зазирнула в щілину між одвірком і дверима, які Недороль, поспішаючи, не причинив. А зазирнувши, мало не скрикнула: до тронної зали зайшов чоловічок, якого вона колись не домалювала в своєму альбомі!

(Далі буде)

Малюнки М. ЄМЕЛЬЯНОВА

Дивовижна соломка

З давніх-давен білоруси вирощували жито та пшеницю. Зерно мололи й випікали паляниці, а соломою годували худобу, покривали хати. З неї плели капелюхи, взуття, солом'яники для зерна й борошна, скрині для одягу, кошики, шкатулки. Дітям — іграшки: козликів, коників, пташок, ляльок.

Гадаю, вам також буде цікаво навчитися робити такі іграшки. Для цього потрібен пучок соломи, нитки, ножиці, а ще — завзяття і терпіння.

Для плетіння солому треба почистити, відрізати ножицями колінця. З одного стебла одержите чотири-п'ять соломин різної товщини.

Щоб солома не ламалася, стала еластичною, замочіть її в гарячій воді на десять-тридцять хвилин.

Якщо у вас немає під руками житньої чи пшеничної соломи, не засмучуйтеся. Спробуйте сплести ляльку із сухої трави або з вузеньких смужечок цупкого паперу.

Для плетіння ляльки візьміть пучок із 40—50 соломин середньої товщини. З одного кінця туго

▲ ОЛЕНЬ ТА ДІВЧИНКА

ХЛІБ-СІЛЬ ▶

◀ КАЗКОВИЙ КУТОЧОК

ЗУСТРІЧ ▶

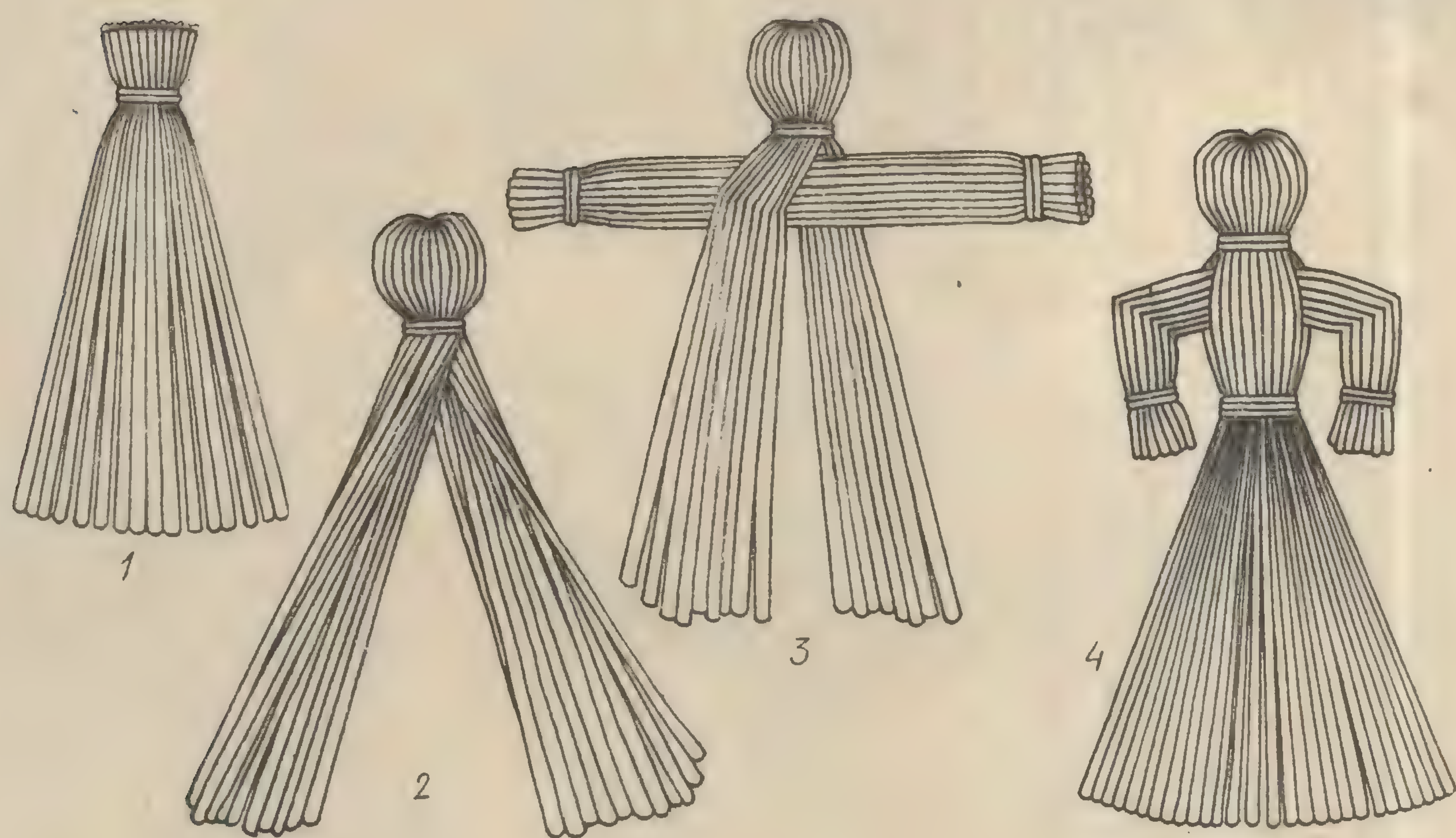
перев'яжіть його міцною ниткою (малюнок 1). Потім довгі соломини відігніть і укладіть їх так, щоб перев'язка опинилася всередині. Перев'яжіть пучок ще раз — вийде голова ляльки (малюнок 2).

Щоб зробити руки, складіть пучечок із 10—15 соломин, перев'яжіть їх з обох кінців і підрівняйте ножицями. Розділіть пучок-тулуб на дві частини і вставте між ними руки (малюнок 3). Потім перев'яжіть тулуб ляльки в талії, руки відігніть униз. Соломини на сукні затисніть у руці і підрівняйте ножицями (малюнок 4). Лялька готова. Вона не проста, а із секретом. Аби його узнати, поставте ляльку на стіл і постукайте по ньому рукою: ваша іграшка почне повертатись, «танцювати»...

Ляльку можна запнути косинкою, одягнути фартушок, вишити очі й рота, прикрасити солом'яною кіскою, сплетеною із трьох соломин.

Солома приховує від нас чимало таємниць. Спробуйте пофантазувати з нею — і у вас вийде пташина, яку можна підвісити на нитці, чи кумедний коник з гривою і хвостом із колоска. Можна виплести й коробочку чи кошик для ляльки...

Ольга ЛОБАЧЕВСЬКА,
м. Мінськ

Діти!

Якщо вас зацікавить плетіння з соломи, напишіть своїм ровесникам у Мукачівський районний Будинок піонерів та школярів, і вони поділяться з вами досвідом та секретами майстерності. Вироби гуртківців з Мукачевого вже не раз демонструвалися на республіканській та обласній художніх виставках і дістали високу оцінку відвідувачів. *Адреса: 295400, Закарпатська обл., м. Мукачеве, Будинок піонерів та школярів.*

БАРВІНОК У БІЛОРУСІЇ

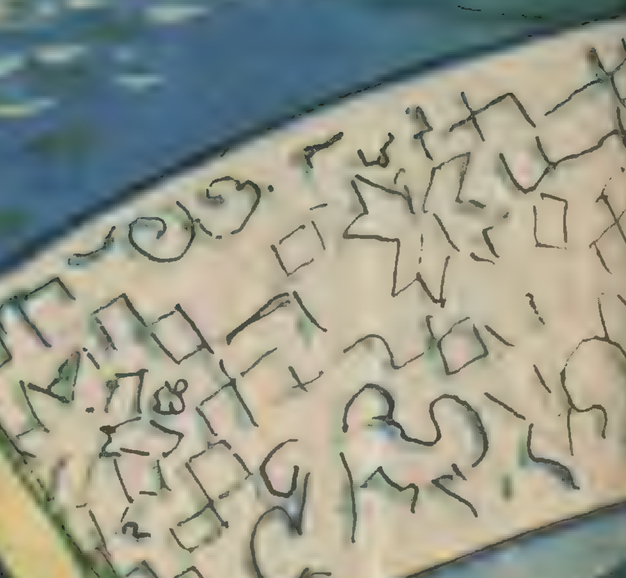

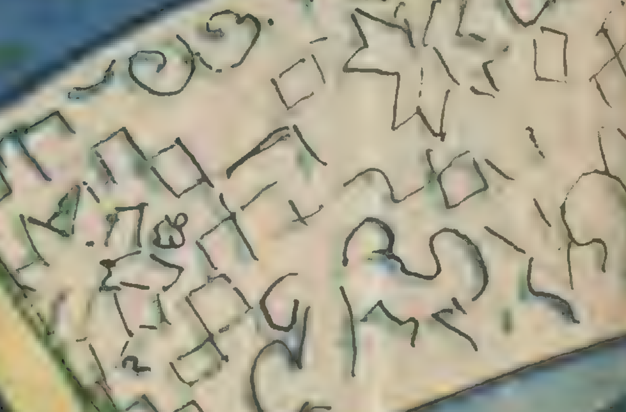

Як давнього друга зустрів Вася Вясьолкін Барвінка, показав йому визначні місця та пам'ятники Білорусії — Брестську фортецю-герой (1), Хатинь (12), пам'ятник Марату Казею (3), республіканський Палац піонерів та школярів (10), площу Перемоги в Мінську (13), станцію метро «Площа Леніна» (14), Мінський тракторний завод (15), у місті Полоцьку — пам'ятник білоруському першодрукарю і просвітителю Франціску Скорині (5), в Жодіно — Білоруський автомобільний завод (6), Новолукомльську ДРЕС (7). В Орші оглянули меморіальний комплекс «Катюша», споруджений на честь першого залпу реактивних мінометів (8). Побував Барвінок і в Біловезькій пущі (2), на озері Нароч (4), у Березинському заповіднику (9) та в зоопарку міста Гродно (11).

Малюнок Є. ЛАРЧЕНКА

У ПРИРОДІ — В РІДНІМ ДОМІ

КОЛИСКОВА ДЛЯ ПОЛЯ

Поки йшов, поки лижі шурхотіли по незлежалому снігу, то не чув її. Та варто було зупинитися на хвилю — пісня й зазвучала:

Ой люленьки-люлі,
Налетіли гулі...

І здалося, що то справді білі гуси розпросторили крила на всю далину. Тріпочуть крила в такт пісні, тріпочуть.

Це куриться поземка, звичайно ж, поземка. Вона й шурхотить — сніг сипкий, гострий, мов пісок. Якщо не особливо вслухатися, то шурхіт цей — просто таке собі «шу-шу» та й годі. Навіть віддалік пісні не нагадує.

Але ж я знаю, що тут, під білою ковдрою, спить озимина. А ще добре знаю тих, хто її сіяв, хто восени так радів її врунам, хто й зараз думає про майбутній урожай. Тому в шурхоті поземки і вчувається мені лагідна колискова пісня для поля.

ВИЯВЛЯЄТЬСЯ...

...серед дерев наших лісів найневтомнішим сівачем власних плодів є вільха. Дрібнюсінькі, плескаті, з двома вусиками світло-бурі насінинки випадають із чорних вільхових шишечок в усі пори року, а вітри та весняні води розносять їх навсебіч.

...із овочів, що їх вживали наші предки часів Київської Русі, найпоширенішою була ріпа. Як свідчать давні книги, ріпу вживали в кожній сім'ї вареною, пареною і сирою.

МОРОЗУ НЕ БОЇТЬСЯ

Скажете, що там зараз може рости у дворі? Адже сніг, адже місяць лютий холодом віє.

А ви придивіться уважніше. Ген, бачите, горбочок на осонні, отой з темною латочкою? То не просто латочка, то земля собі прохукала в снігу віконечко, щоб весну виглядати. А на тому віконечку примостилася сіро-зелена цятка. Ну, звичайно ж, ви впізнали рослинку, це — грицики. А оці кілька дрібнюсіньких білинок на стебельці — це... квіти.

Ось, виявляється, які ті грицики! Їм і зима не страшна. Вони з настанням холодів просто засинають, як ведмеді в лісі, та й сплять собі. А блисне весняне сонце, пригріє землю — прокинуться і спокійнісінько цвістимуть далі.

У нас грицики — звичайний собі бур'ян. Хіба що тільки аптекарі цікавляться ними, бо трава має лікувальні властивості. А от у деяких країнах, а найбільше в Китаї, грицики вирощують на городах як овочі. І кажуть, смачні.

Юний друже! А які рослини ти запримітив у своєму дворі? І що ти знаєш про них? Напиши про це в «Барвінок» — редакція з задоволенням використає твою розповідь, коли готуватиме наступні випуски куточка «У ПРИРОДІ — В РІДНІМ ДОМІ».

ОПЕРАЦІЯ «СИНИЧКА»

Зараз ми з допомогою юннатів із п'ятих і шостих класів виготовляємо у шкільній майстерні шпаківні та синичники. У Євгена Мельника, Сашка Козловського, Оленки Поробок та Юрка Котиська хатинки для пернатих друзів вийшли найкращими. Як повіє весною, ми їх прилаштуємо на деревах.

Таня КОЗЛОВСЬКА,
учениця 2-го класу Любиковицької середньої школи Ровенської області

* * *

А які операції проводите ви у своїх школах? Чекаємо повідомлень.

Сторінку веде письменник
Євген ШМОРГУН

Малюнок Т. ЮРЧЕНКО

Барвінок

Головний редактор
В. В. Моруга

Редколегія
А. І. Давидов
М. М. Ємельянов
О. Д. Іваненко
В. І. Кава
А. Л. Качан
Л. І. Козій
(відповідальний секретар)
В. О. Момот
В. Я. Неділько
Д. В. Павличко
О. І. Пархоменко
Т. В. Полякова
Н. І. Сподаренко
Б. Й. Чалий

Художній редактор
В. М. Кущ
Технічний редактор
М. К. Акопова
Коректор
С. І. Гайдук

Макет О. Личик
На обкладинці малюнок
Г. Горобієвської

Журнал видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць. Рукописи не повертаються.
Здано до набору 24.11.86. Підписано до друку 29.12.86. Формат видання $60 \times 90^{1}/_{8}$. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Умовн. фарб.-відб. 12,0. Обліково-видавн. арк. 3,59. Тираж 343200
Зам. 6-346.

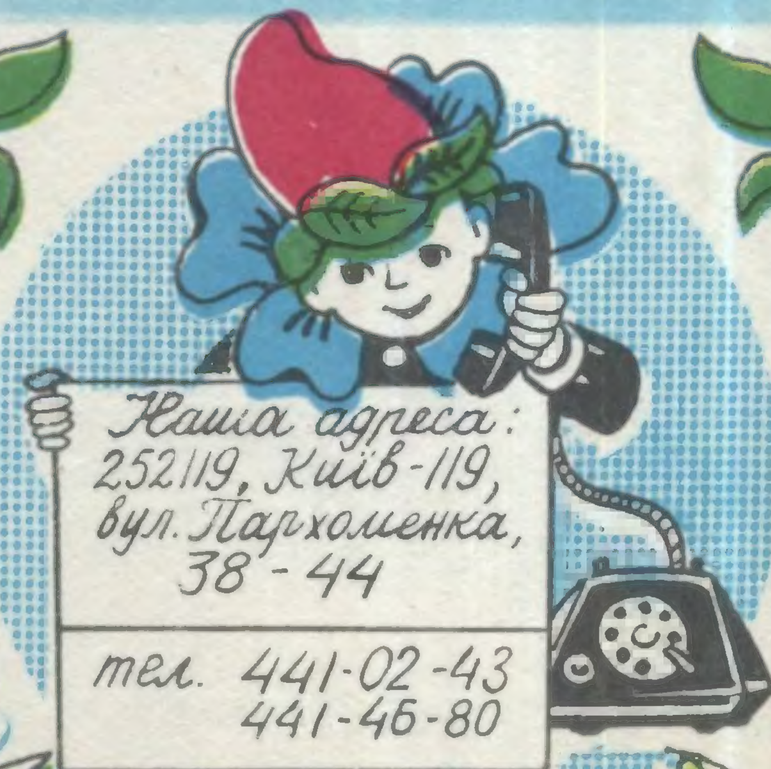
Адреса редакції: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 441-02-43, 441-46-80.
Київ, ордена «Знак Пошани» видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Поліграфкомбінат ордена «Знак Пошани» видавництва ЦК ЛКСМУ «Молодь».
252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44.

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).
Журнал издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году. Выходит ежемесячно.

Адрес редакции: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44. Тел. 441-02-43, 441-46-80.

Киев, ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Полиграфкомбинат ордена «Знак Почёта» издательства ЦК ЛКСМУ «Молодь».
252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44.

Текст набрано з застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».

Любі діти! Скоро весна, і юні друзі природи збираються зустріти пташок новими шпаківнями.

Вирішив і наш Федько взятися за цю потрібну справу. Але чи добре він підготувався, чи вірно назвав усі інструменти, якими збирається працювати?

Чекаю ваших відповідей.

А на попередні запитання більшість із вас надіслала правильну відповідь: своєю годівничкою Федько не зможе ні нагодувати пташок, ні захистити їх від зимового вітру. А ось дереву забитими цвяхами завдасть великої шкоди.

Молодці діти!

ВАШ БАРВІНОК